

רשב"ם

שאין כל האלמנות שוות. אבר תשמיש ומוחך שאין תשמישו של זה נוח לה כשל ראשון תשנה אותו: מלוה וגוף גדול. אם תרצה לעשות מלוה וגם תשתכר זה: מלוה ומנוח: אולן פירות ולא שטר. הלוה תצריך מעות על הקרקע לאכול פירות זכיייתא זבול שתנכה לו דבר מועט מן הדמים והיינו ריות גדול וגם מלוה היא שיש ללוה שכר ריות סיגני למעות ולסחורה: דלא סיגני זלא ק"ש. שזה מנהג דארמאין:

וא"ר. על מטה ארמית ממש משום מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת חייבת לו מעות ונכנס צביה לגבות הימנה חנקה את צנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שזעזע את המטה עד שאציר מעותיך וכן עשה לו מן המדינה: לא סינסוב גיורסא. מלש דארמיתין גיורא עד עשרה דרי מלש מצוי ארמאה צאפיה (סנהדרין נד):

מפני שהטען מרקד. לאו דווקא אלא משוגע כדמפרש לקמן: וזימני ניסן. שהלמחים עולין וגם לבו ונוגח: ריש סורא דיקולא. רבואתא היא אפילו כשראש השור בתוך הסל שהוא אוכל זו וטרוד צאכילתו: שדי דרגא. פן יעלה אחריו: ניוסא דסורא. לחש על השור שלא יגמנו כן פירש רבינו. ונראה צעני שאינו לחש אלא גערה שגורה זו בלשון הוה להצריחו מעליו או כדי שיעשה מלככה וכן כולן: ניוסא. גערה: ניוסא דארבא. כדי למוסכה כחבל ולהולכה לנהר: אמר אבי עור דגא. לקמן מפרש להו ואילן: משא דלא. הישן על העור קודם שתגמר עבודתו. לללא הוא עבדן כדארמיתין צב"צ (דף ה.) ארבעה לללא וארבעה ללללא:

חמישי שדא עליה. אם רגיל לשפוך מים חמין יותר מדאי על צפרו: מאן דמחוויר לנבוי. ולביש להו מקמי ח' יומי דאכתי לא מטי ח' יומי דאשלתניהו הנהו כניס הדרי ואכתי איכא צהו חיותא ואכתי ליה וקשין לדבר אחר: צדי פלגא. דהוה חד בעל דינך ותרי ליהוי סהדן: וצנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עמנו לישב ז' נקיים וטובלת ציט שפסק המעיין אל תזקק באותו לילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה: שמא פתחה חלל מלל מים: גזייתא

דאית ביה שונרא לא יעול בה איניש בלא מסני מאי טעמא משום דשונרא קטיל לחייוא ואכיל ליה ואית ביה בחייוא גרמי קטיני ואי יתיב לה גרמא דחייוא אכרעיה לא נפיק ואסתכן ליה איכא דארמית ביתא דלית ביה שונרא לא יעול ביה איניש בהכרא מאי טעמא דילמא מיכרדך ביה חויא ולא ידע ומסתכן ג' דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רבי (מק"ש סימן) אל תעש מום בעצמך מאי היא לא תיהוי לך דינא בהדי תלתא דחד הוי בעל דינך ותרי סהדי ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים אשתך טבלה אל תזקק לה לילה הראשונה אמר רב ובגדה דאורייתא הואיל והוחזק מעיין פתוח דילמא משכה זיבה שלשה דברים צוה רבי יוסי בר' יהודה את רבי יאל תצא יחידי בלילה ואל תעמוד בלילה ואל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום, ואל תכנס במרחץ חרשה שמא תפחת. הנימיר בפני הנר ערום נכפה, והמשמש מטחו לאור הנר היוין לו והמוכר ישראל הוא ואין לך דמים לקנות המקח ונמלל מפסידו חסם שלא יקחנו אחר מאחר שאתה מהפך בו: צנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עמנו לישב צענה נקיים ואפילו רואות כל שצעה טובלות צליל שמונה ומשמעות ואל תזקק באותו הלילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה צענת תשמיש: שמא פתחה חלל מלל מים: צנחמני. אבי ולפי שגילו רבה בר נחמני קרוי כן: גזייתא

שאין כל האלמנות שוות. אבר תשמיש. שלא יהא תשמיש זה טוב לה כראשון ומזלול זו: מלוה וגוף גדול. אם תרצה לעשות מלוה וגם תשתכר זה שגדל ממנו: אולן פירות ולא שטר. הלוה תצריך מעות על הקרקע לאכול פירות זכיייתא זבול שתנכה לו דבר מועט מן הדמים והיינו ריות גדול וגם מלוה היא שיש ללוה שכר ריות סיגני זלא ק"ש. שזה מנהג דארמאין: איכא דארמית. אל תשכר במטה ארמית ממש משום מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת חייבת לו מעות ונכנס מדי יום יום צביה לגבות הימנה חנקה את צנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שזעזע את המטה עד שאציר מעותיך וכן עשה לו מן המדינה: לא סינסוב גיורסא. מלש מצוי ארמאה צאפיה (סנהדרין נד):

מפני שהטען מרקד. לאו דווקא אלא משוגע כדמפרש לקמן: וזימני ניסן. שהלמחים עולין וגם לבו ונוגח: ריש סורא דיקולא. רבואתא היא אפילו כשראש השור בתוך הסל שהוא אוכל זו וטרוד צאכילתו: שדי דרגא. פן יעלה אחריו: ניוסא דסורא. לחש על השור שלא יגמנו כן פירש רבינו. ונראה צעני שאינו לחש אלא גערה שגורה זו בלשון הוה להצריחו מעליו או כדי שיעשה מלככה וכן כולן: ניוסא. גערה: ניוסא דארבא. כדי למוסכה כחבל ולהולכה לנהר: אמר אבי עור דגא. לקמן מפרש להו ואילן: משא דלא. הישן על העור קודם שתגמר עבודתו. לללא הוא עבדן כדארמיתין צב"צ (דף ה.) ארבעה לללא וארבעה ללללא:

חמישי שדא עליה. אם רגיל לשפוך מים חמין יותר מדאי על צפרו: מאן דמחוויר לנבוי. ולביש להו מקמי ח' יומי דאכתי לא מטי ח' יומי דאשלתניהו הנהו כניס הדרי ואכתי איכא צהו חיותא ואכתי ליה וקשין לדבר אחר: צדי פלגא. דהוה חד בעל דינך ותרי ליהוי סהדן: וצנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עמנו לישב ז' נקיים וטובלת ציט שפסק המעיין אל תזקק באותו לילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה: שמא פתחה חלל מלל מים: גזייתא

דאית ביה שונרא לא יעול בה איניש בלא מסני מאי טעמא משום דשונרא קטיל לחייוא ואכיל ליה ואית ביה בחייוא גרמי קטיני ואי יתיב לה גרמא דחייוא אכרעיה לא נפיק ואסתכן ליה איכא דארמית ביתא דלית ביה שונרא לא יעול ביה איניש בהכרא מאי טעמא דילמא מיכרדך ביה חויא ולא ידע ומסתכן ג' דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רבי (מק"ש סימן) אל תעש מום בעצמך מאי היא לא תיהוי לך דינא בהדי תלתא דחד הוי בעל דינך ותרי סהדי ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים אשתך טבלה אל תזקק לה לילה הראשונה אמר רב ובגדה דאורייתא הואיל והוחזק מעיין פתוח דילמא משכה זיבה שלשה דברים צוה רבי יוסי בר' יהודה את רבי יאל תצא יחידי בלילה ואל תעמוד בלילה ואל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום, ואל תכנס במרחץ חרשה שמא תפחת. הנימיר בפני הנר ערום נכפה, והמשמש מטחו לאור הנר היוין לו והמוכר ישראל הוא ואין לך דמים לקנות המקח ונמלל מפסידו חסם שלא יקחנו אחר מאחר שאתה מהפך בו: צנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עמנו לישב צענה נקיים ואפילו רואות כל שצעה טובלות צליל שמונה ומשמעות ואל תזקק באותו הלילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה צענת תשמיש: שמא פתחה חלל מלל מים: צנחמני. אבי ולפי שגילו רבה בר נחמני קרוי כן: גזייתא

דאית ביה שונרא לא יעול בה איניש בלא מסני מאי טעמא משום דשונרא קטיל לחייוא ואכיל ליה ואית ביה בחייוא גרמי קטיני ואי יתיב לה גרמא דחייוא אכרעיה לא נפיק ואסתכן ליה איכא דארמית ביתא דלית ביה שונרא לא יעול ביה איניש בהכרא מאי טעמא דילמא מיכרדך ביה חויא ולא ידע ומסתכן ג' דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רבי (מק"ש סימן) אל תעש מום בעצמך מאי היא לא תיהוי לך דינא בהדי תלתא דחד הוי בעל דינך ותרי סהדי ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים אשתך טבלה אל תזקק לה לילה הראשונה אמר רב ובגדה דאורייתא הואיל והוחזק מעיין פתוח דילמא משכה זיבה שלשה דברים צוה רבי יוסי בר' יהודה את רבי יאל תצא יחידי בלילה ואל תעמוד בלילה ואל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום, ואל תכנס במרחץ חרשה שמא תפחת. הנימיר בפני הנר ערום נכפה, והמשמש מטחו לאור הנר היוין לו והמוכר ישראל הוא ואין לך דמים לקנות המקח ונמלל מפסידו חסם שלא יקחנו אחר מאחר שאתה מהפך בו: צנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עמנו לישב צענה נקיים ואפילו רואות כל שצעה טובלות צליל שמונה ומשמעות ואל תזקק באותו הלילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה צענת תשמיש: שמא פתחה חלל מלל מים: צנחמני. אבי ולפי שגילו רבה בר נחמני קרוי כן: גזייתא

הוה סכנתך א"ל אי השיבנא ברקיע גזוירי עלייכי שלא תעבורי ביישוב לעולם הא קא חזינן דעברה אמרי הני גזייתא

א [נטו"ע א"ח ס"י קד קט"ז]:
ב [מ"י פ"ה מה"ל דעת ה"ט]:
ג ג מ"י פ"ה מהלכות אסורי ביאה הלכה י סגג לאוין קטן טו"ע א"ח ס"י רמ סעף יא וטו"ע א"ה"ע סימן כה סעף ה:
ד טו"ע א"ח ס"י רמ סעף נז:

רבינו הגנאל

מצוה וגוף גדול אוכל פירות ולו שטר. כלומר, מלוה את חברו ועושה מצוה ומשתלם ממנו מן השטר. מצוה וגוף נקי נושא אשה ולו בניו. ארבעה דברים צוה רבינו א"ת בנו, אל תדור בשכנייך דליצני ניהו דילמא משכי לך. ולא תשב במטה ארמית משום מעשה דרב פפא, שהיה נושה בארמית ממון ובא לביתו לפתע, והיה לאותו ארמית בן זמתי, והיה מטיל על המטה. כיון שזכר רב פפא אמר לו שב על המטה, כיון שישב על המטה צעק כי אחת הרגת את בני כו'. איכא דארמית אל תשב, את הישן בלא ק"ש. איכא דארמית לא תשב, ואל תברוח עצמך מן המכס, דאי דתורא וכו'. שלשה דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רב אל תעש מום בעצמך, מאי היא לא יהי לך דינא בהדי תלתא, דחד הוי בעל דינ ותרי מיניו סהדי. ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים, שנמצאת מפתח המקח בעיני בעלי. אשתך טבלה אל תזקק לה לילה הראשון. אמר רבא בגדה דאורייתא שטובלת בתשלום שבעת ימים לאייתא, הואיל והוחזק מעיין פתוח, אבל בסופרת שבעה נקיים לא. וכן עור צוה ר' יוסי בר' יהודה אל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום, ואל תכנס במרחץ חרשה שמא תפחת. הנימיר בפני הנר ערום נכפה, והמשמש מטחו לאור הנר היוין לו בניו נכפיים. ה"ר המשמש מטחו ותינוק קטן בה נכפה. אגרת בת מחלת שנראת לר' חנינא ולאביי פשוטה היא.

א [גדה סו"א, ג] זכרות ה: [וע"ש מה שייס בן המעשה שהולך עם וכן מה שהולך רש"י ורש"י], [בזמיר ג] זכרות לנ. ד' [בזמיר ג] איכא דארמית ופי' המפרש במושך וכו"ל בערוך ערך הבר ע"ש ועי' הוריות יב. ובכרמ' ה: ובפירוש רש"י סס"א (ה) [ב"מ נח: ע"ש], (א) מס' ד"א פ"ה וס' איכא דמו בראש, (א) מס' כלה מה ת. וס' איכא הרי זה מנוגה, (ח) [בזכרות מג: חולין לא], (ט) [ועי' רש"י סנהדרין מא: ד"ה מתיחזקת וכו' משמע כפי שמכח הרשעים הכח לשון גבריה].

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה נהוה. ג"כ ולשון מסא הוא המדבר בקושי ובחוקה והמרהסר לך הוא הלשון המרמז פי המזיק עי' רש"י ב"ב הו בריקין דף מ"א ע"ב:

מוסף רש"י

בלא ק"ש. שמהא מתקן דומה למעט ארמית (בזכרות ח). ארמיתא ממש. על מטת ארמית (טו). ומשום מעשה דרב פפא. שאמרנו לו שז על המטה והיה צנה מת מוטל עליה והיתה רוצה להעליל עליו ולומר שיש עליו והרנו (טו). משור הם. שלא נגח אלס (ברכות ג). משור מועד. שנת ג' פעמים (טו). בדיקולא. כל שמויין זו מין בראשו ואולן (טו). ושדי דרגא מתוקן. לאו דוקא, אלא כלומר הוהר מקמי הרבה (טו).